FiCom ry | ML
17.11.2020

Liikenne- ja viestintävaliokunnalle

FiComin lausunto laajakaistatukilaista HE 221/2020

Liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt FiComilta lausuntoa hallituksen esityksestä laiksi laajakaistarakentamisen tuesta. FiCom kiittää mahdollisuudesta lausua ja toteaa seuraavaa:

FiComin keskeiset viestit:

- **Tärkeintä on, ettei tuki vääristä kilpailutilannetta ja markkinoita ja, ettei se vaikuta markkinaehtoiseen rakentamiseen ja palveluiden tuottamiseen. Julkista rahoitusta tulee kohdentaa ainoastaan alueille, joille ei markkinaehtoisesti synny tarjontaa.**
- **Teleyritykset investoivat verkkorakentamiseen joka vuosi noin puoli miljardia euroa, josta kiinteisiin yhteyksiin investoidaan yli puolet. Korona-aika on osoittanut investointien tehokkuuden sekä eri verkkojen toimivuuden ja kattavuuden, kun Suomi siirtyi kerralla valtakunnallisesti etätyöhön ja -opiskeluun.**
- **Verkot kehittyvät jatkuvasti, ja koko maan kattava 5G-verkko on saatavilla vuonna 2025.**
- **Tuki laajennettaisiin koskemaan kotitalouksien lisäksi myös vapaa-ajan asuntoja sekä yritysten ja julkishallinnon toimipaikkoja. EU:n tavoitteessa, hallitusohjelmassa ja digistrategiassa lähdetään siitä, että nopeiden yhteyksien saatavuuden piirissä ovat ensisijaisesti kotitaloudet, ja niille tulisikin tukilaissa antaa etusija.**
- **Esitys ei edelleenkään ole täysin teknologianeutraali, eikä näin ollen syrjimätön, koska sillä tosiasiallisesti mahdollistetaan vain kiinteät tai sellaiseksi määritellyt teknologiat, sillä liittymäyhteysnopeuksia säätelevän valtioneuvoston asetuksessa on asetettu vähimmäisnopeudet.**
- **Ensisijaisesti vähimmäisnopeudet tulisi poistaa. Toissijaisesti tulisi poistaa ruuhka-aikaolosuhdenopeudet ja lisäksi vähimmäisnopeuksia alentaa merkittävästi. Muussa tapauksessa esitetyt vähimmäisnopeusvaatimukset saattavat esityksen toiveiden vastaisesti jopa ehkäistä suurempien teleyritysten kiinnostusta tukea kohtaan.**

Esityksen tavoite ja kaupallisesti tarjottavat yhteydet

Esityksen mukaan sillä mahdollistettaisiin julkisen tuen myöntäminen valtion varoista laajakaistan rakentamiseen. Tukiohjelman jatkaminen on kirjattu hallitusohjelmaan, jonka mukaisesti tukea suunnattaisiin alueille, joille ei ole tulossa kaupallista laajakaistaa ennen vuotta 2025. Tukea myönnettäisiin nopeiden laajakaistayhteyksien rakentamiseen. Julkisen talouden suunnitelman mukaan tukiohjelmaan varataan vuodelle 2021 viisi miljoonaa euroa, jolla laajakaistayhteyksien piiriin olisi tavoitteena saada noin 10 000 uutta kotitaloutta.

Teleyritykset investoivat verkkorakentamiseen vuosittain noin puoli miljardia euroa, josta kiinteisiin yhteyksiin investoidaan yli puolet. Korona-aika on osoittanut investointien tehokkuuden sekä eri verkkojen toimivuuden ja kattavuuden, kun Suomi siirtyi valtakunnallisesti etätyöhön ja -opiskeluun.

Esityksen mukaan kaupallisesti tarjolla olevat laajakaistayhteydet sekä suunnitelmat sellaisten rakentamiseksi kartoitettaisiin ennen valtiontuen julkista hakumenettelyä. FiCom pitää tätä keskeisenä kriteerinä markkinoiden vääristymisen ehkäisemiseksi ja kilpailun tasapuolisuuden takaamiseksi.

Esityksessä todetaan, että julkista tukea ei ole tarkoituksenmukaista kohdentaa sellaisten laajakaistayhteyksien rakentamiseen, jotka ovat joko nyt tai lähitulevaisuudessa markkinaehtoisesti saatavilla tai muuten turvattuja. FiCom on samaa mieltä ja korostaa, että laajakaistayhteyksiä voidaan tarjota eri teknologioilla, jotka tulee ottaa huomioon, kun olemassa olevia yhteyksiä ja rakentamissuunnitelmia kartoitetaan.

Esityksessä todetaan, että koko maan kattavaa nopeiden laajakaistayhteyksien saatavuutta ei voida olettaa syntyvän ilman julkista tukea ja että etenkään harvaan asutuilla alueilla ei ole riittävästi kysyntää, jotta yhteydet syntyisivät tavoitellussa laajuudessa markkinaehtoisesti. On tärkeää, että laajakaistarakentaminen ja palveluiden tuottaminen perustuu jatkossakin markkinaehtoiseen rakentamiseen, asiakastarpeeseen ja kysyntään.

Lisäksi esityksessä väitetään, että uusimman sukupolven 5G-matkaviestinverkko rakentuu ensi sijassa lähinnä kaupunkialueille, joten matkaviestinverkon teknologinen kehityskään ei edistä harvaanasuttujen alueiden pääsyä asetettuihin tavoitteisiin. FiCom oudoksuu esitettyä näkemystä, koska tämän hetken tietojen mukaan koko maan kattava 5G-verkko olisi saatavilla vuonna 2025.

Nopean laajakaistayhteyden määritelmä ja teknologianeutraalisuus

Uutena määritelmänä luonnoksessa on nopea laajakaistayhteys, jolla 3 §:n 2 kohdan mukaan tarkoitetaan yhteyttä, joka pystyy tarjoamaan edistyksellisen ja tasalaatuisen yhteyden tavanomaisissa ruuhka-aikaolosuhteissa. Säännösehdotuksen perusteluiden mukaan määritelmä olisi teknologianeutraali, eli määritelmän mukainen yhteys voitaisiin toteuttaa joko kiinteästi tai langattomasti, kunhan se täyttäisi asetetun laatuvaatimuksen.

Esityksen mukaan toimintavarmuuden takaaminen myös ruuhka-aikoina tarkoittaa vähintään 100 Mbit/s latausnopeutta ja selvästi peruslaajakaistayhteyttä suurempaa lähetysnopeutta. Määritelmä on esityksen mukaan teknologianeutraali, mutta tasalaatuisen yhteysnopeuden saavuttaminen nykyteknologialla edellyttää käytännössä kiinteää verkkoa tai 5G FWA-liittymää.

EU:n laajakaistatavoitteessa eli komission tiedonannossa[1], johon Marinin hallitusohjelman kirjaukset ja digitaalisen infrastruktuurin strategian perustuvat, on kirjattu: ”Kaikilla EU:n kotitalouksilla, niin maaseudulla kuin kaupungissa, on käytettävissään internetyhteys, jossa laskevan siirtotien nopeus on vähintään 100 Mbit/s ja joka on nostettavissa gigabittinopeuteen.”

Uutta esityksessä on se, että tuki laajennettaisiin koskemaan kotitalouksien lisäksi myös vapaa-ajan asuntoja sekä yritysten ja julkishallinnon toimipaikkoja. EU:n tavoitteessa, hallitusohjelmassa ja digistrategiassa lähdetään siitä, että tavoitteiden kohteena ovat kotitaloudet. Kotitalouksille tulisi antaa laissa etusija. Toissijaisesti tukea tulisi kohdentaa pienille yrityksille ja tämän jälkeen esimerkiksi vapaa-ajan asunnoille, jos tukiresurssit sen mahdollistavat.

Esitys on aiempaa enemmän EU:n tavoitteiden mukainen, sillä siinä ei vaadita laajakaistayhteydeltä symmetrisyyttä. Nyt esimerkiksi hallitusohjelmaan kirjattu taajamien ongelmien ratkaiseminen olisi mahdollista uudella Fixed Wireless Access (FWA) -tekniikalla, joka soveltuu erinomaisen hyvin taajamien pientalovaltaisille alueille. Esitys myös parantaa viestintäverkkojen rakentajien mahdollisuuksia erilaisten liittymien tarjontaan ja lisää loppukäyttäjien vaihtoehtoja valita haluamansa laajakaistatekniikka.

Esityksessä laajakaistayhteyden edistyksellisyydellä tarkoitetaan, että yhteys on toimintavarma, ja sen tekniikka riittää pitkälle tulevaisuuden tarpeisiin. Edistyksellisyyttä arvioidaan tukea myönnettäessä. Tällä

[1] KOM (2016) 587 14.9.2016
KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE, EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN KOMITEALLE
Verkkoyhteydet kilpailukykyisillä digitaalisilla sisämarkkinoilla -Kohti eurooppalaista gigabittiyhteiskuntaa

hetkellä edistyksellisen laajakaistayhteyden vähimmäistasovaatimuksena olisi pidettävä 100 Mbit/s latausnopeutta sekä huomattavasti peruslaajakaistayhteyksiä suurempaa lähetysnopeutta.

Vähimmäislataus- ja vähimmäislähetysnopeudesta säädettäisiin 12 §:n 4 momentin nojalla valtioneuvoston asetuksella. Esitykseen sisältyvässä valtioneuvoston asetuksessa nopean laajakaistayhteyden vähimmäisnopeus on määritelty saapuvassa liikenteessä 100 Mbit/s ja lähtevässä liikenteessä 30 Mbit/s ja tavanomaisissa ruuhka-aikaolosuhteissa laajakaistayhteyden toteutuvan vähimmäisnopeuden on oltava saapuvassa liikenteessä 70 Mbit/s ja lähtevässä liikenteessä 21 Mbit/s. Esityksestä ei ilmene, mihin numeeriset vähimmäisnopeudet perustuvat. Tämä koskee erityisesti lähtevää liikennettä. Nämä lähtevän liikenteen vähimmäisnopeudet ovat uusia kriteereitä, sillä asetus ei ole ollut mukana ja lausuttavana aiemmissa valmisteluvaiheissa.

Vähimmäisnopeuksia perustellaan sillä, että tukiohjelmalla on tarkoitus tukea yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisia seuraavan sukupolven verkkoja (2 artikla 138 kohta), joilta edellytetään mm. huomattavasti suurempia lähetysnopeuksia kuin peruslaajakaistaverkoissa. Epäselvää on, mitä peruslaajakaistaverkoilla ehdotuksessa tarkoitetaan.

FiCom huomauttaa, että esitetyt vähimmäisnopeudet - erityisesti lähtevässä liikenteessä - eivät ole pelkästään peruslaajakaistayhteyttä huomattavasti suurempia, vaan moninkertaisia verrattuna kaupallisesti tarjottaviin langattomiin ja kiinteisiin laajakaistayhteyksiin. Kaupallisesti tarjottavat kiinteät yhteydet, myös kuituyhteydet, eivät useinkaan ole symmetrisiä, vaan niiden yhteysnopeuksissa on määritelty vaihteluväli, ja lähetysnopeudet saattavat olla alempia kuin mitä asetuksessa ehdotetaan. Epäselväksi jää, mitä palveluja ei saa kaupallisesti toteutetuilla peruslaajakaistaratkaisuilla verrattuna tuetussa verkossa tarjottaviin palveluihin.

Esitys ei edelleenkään ole täysin teknologianeutraali, eikä näin ollen syrjimätön, koska sillä tosiasiallisesti mahdollistetaan vain kiinteät tai sellaiseksi määritellyt teknologiat. FiComin näkemyksen mukaan olisi tarkoituksenmukaisempaa jättää numeerisesti määrittelemättä vähimmäisnopeudet, jotta ne eivät estäisi hyödyntämästä teknologiariippumattomia palveluja. Toissijaisesti vähimmäisnopeuksia tulisi alentaa siten, että asetuksessa luovuttaisiin ruuhka-aikaolosuhteesta ja määriteltäisiin vähimmäisnopeudeksi esimerkiksi saapuvalle liikenteelle 50 Mbit/s ja lähtevälle liikenteelle 5 Mbit/s. Nämä ovat erinomaisia nopeuksia, ja niillä pystytään toteuttamaan kaikki kotitalouksien tarvitsemat palvelut. On syytä korostaa, että mainitut nopeudet ovat miniminopeuksia, ja lähtökohtaisesti yhteysnopeudet ovat suurempia. Lisäksi erilliset vaatimukset ruuhka-aikoihin luovat turhaa byrokratiaa, joten ehdotusta tulisi yksinkertaistaa ja suoraviivaistaa.

Sääntelyn tulisi kannustaa yrityksiä investoimaan ja luoda niille mahdollisuuksia kilpailla keskenään teknologian sallimissa ja mahdollistamissa rajoissa. Esitetyt vähimmäisnopeusvaatimukset saattavat esityksen toiveiden vastaisesti jopa ehkäistä suurempien teleyritysten kiinnostusta tukea kohtaan.

Kotitalousvähennys toimisi tukea paremmin

Laajakaistayhteyksien kysyntää kannattaisi kasvattaa laajakaistatuen lisäksi myös muilla keinoin. Yksi ratkaisu olisi kotitalousvähennys ja sen ulottaminen myös oman tontin ulkopuolella tehtäviin töihin, jolloin tuki kohdistuisi suoraan kuluttajille. Tähän verottajalla olisi olemassa jo valmis, kevyt ja ketterä mekanismi.

Tietoliikenteen- ja tietotekniikan keskusliitto FiCom ry

Marko Lahtinen
lakiasiat